

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

115. An habentes Bullam Cruciatam possint in collatione vespertina ieiunii sumere aliquid casei, vel lactis, vulgo dicto Cascavallo, seu Tomazo? Et an in vigilia Nativitatis Domini possit sumi ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

Et supponitur in predicta vigilia posse sumi in maiori quantitate etiam in casu, quo ipsa vigilia cadat in Sabbato, & dies Natiuitatis Domini in feria secunda.

Et inferitur, quod Religiosus Franciscanus, qui ex voto tenetur ieiunare a festo omnium Sanctorum usque ad Natiuitatem Domini non potest refectioem vespertinam pinguem sumere in vigilia Natiuitatis eiusdem.

Et an supradicta doctrina non procedat, si collatiuncula vespertina sumeretur mane, vel meridie in dicta vigilia Natiuitatis. Ex part. 10. tract. 12. & Milc. 2. Ref. 45.

Alibi in Ref. praterita, §. Tertia, & supra in Ref. 112. §. 1. in principio, & ad medium, & in Ref. 113. §. 2. & infra in Ref. seq. §. Notandum est, pro triplo maiori, quam in alijs diebus.

§. 1. Sypponoid, quod alibi docui, & me citato docet nouissimè Martinus de San Joseph in *Mon. Conf. tom. 1. lib. 2. tract. 5. de ieiunio, num. 3.* vbi sic ait: [En la Vigilia de Naidad ha introduzido la costumbre, que se pueda hartar los que hazn colacion de frutas, y conseruas, y cosas semejantes, como no se coman manjares demas substancia; como los que se suelen comer a medio dia.] Ita ille.

2. Sed non deferam hic apponere verba Machadi, tom. 1. lib. 2. par. 4. tract. 3. docum. 7. n. 4. sic me citato asserentis: [A cerca de la colacion de la noche de Naidad, si sea licita vsque ad saturitatem, siendo de las cosas permitidas en colacion, no es doctrina constante entre los Doctores; porque aunque muchos comunmente defenden, que si; por auerlo entablado assi la costumbre. Nauarro, y otros que le siguen, condenan la colacion, que excede de la ordinaria; porque no juzgan por legitima la costumbre, que la ha introduzido. Otros dizen, que se puede hazir doblada la colacion, & tres vezes mayor que la ordinaria. Però el Dotor Sanchez, no solamente prouea, que es licito hazer colacion quanto cada vno quisiere, como sea de cosas permitidas en colacion, sino que tambien goza deste priuilegio el Sabado, que se ayuna por caer el dia de Naidad en Lunes. Ita Machadus. Supposito itaque quòd saltem in Vigilia Natiuitatis collatiuncula duplo possit sumi: v. g. secundum nostram sententiam, vsque ad vncias sexdecim; quod concedit prater Doctores à me alibi citatos Escobar in *Theol. mor. tract. 1. exam. 13. cap. 1. n. 102.*

Sup. hoc Sabbato in Ref. 2. 3. & 4. not. prater & in eisdem §. Alibi in Ref. praterita §. 1. & 4. & supra in Ref. 112. §. 1. & in Ref. 113. §. 1. & infra in Ref. seq. §. Norandum, in principio, & in alio §. earum annotationum.

3. Difficultas est, an hoc etiam sit licitum, si quis teneretur in illa die ieiunare ratione votiemissi, & negatiue responderet Roedriquez, docent. non posse consuetudinem introduci contra ea, que sunt de iure diuino, sed solum contra ea, que sunt de iure humano positiuo; obligatio autem ex voto proueniens est de iure Diuino, idcirco contra talem obligationem nulla poterit legitima introduci consuetudo. Et hac doctrina infert idem Auctor, Franciscanus, qui ex voto tenentur ieiunare à festo omnium Sanctorum vsque ad Natiuitatem Domini, non posse refectioem vespertinam pinguem sumere in Vigilia Natiuitatis eiusdem.

4. Verum his non obstantibus affirmatiue sententia adheret Pater Bardi de conscientia, *discrpt. 6. cap. 1. §. 14. num. 2.* nisi oppositum in vouendo intentum fuerit, posse sumi ab ipso vouente pinguem refectiunculam in Vigilia Natalis Domini. Et ratio est, quia votum de aliqua materia non obligat, nisi eo modo, quo lex Ecclesiastica circa eandem materiam, que cum obliget eo die ad ieiunium, permittens vespertinam refectiunculam pinguiorem, eodem modo obligat votum, dum oppositum non constat de intentione vouentis. Antecedens autem est nobis probatum, illud autem tali pacto ostendo: votum est quadam lex primata, quam vouens sibi imponit: ergo in dubio prælumendum est, quod lex ista priuata imposta fue-

rit eo modo, quo lex vniuersalis Ecclesiastica veratur circa eandem materiam, per illam prouide moderatur. Et hæc omnia docet Bardi *vbi supra*, qui citat Sanchez, Faustum, & Pasqualigum: quibus adde Pellizzarium, in *Manu. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 3. numero 12.* & ego libenter huic sententia calculum meum adiungo.

5. Verum, an supradicta opinio procedat si collatiuncula vespertina sumeretur mane in dicta Vigilia Natiuitatis, vt solent facere aliqui Eminentissimi Cardinales hic Romæ. Et negatiue responderet Trullencius in *Decalog. tom. 1. lib. 3. cap. 2. dub. 3. n. 9.* vbi docet, ea que dicuntur de maiori collatione in Vigilia Natiuitatis, intelligenda esse si nocte sumatur; locus autem si in meridie; nam consuetudo in collatione nocturna tantum præualuit; sed aliqui probabiliter affirmatiue sententia adherent, vt Pellizzarius, loco citato à me alibi adductus, cui nunc addo Patrem Pasqualigum in *Praxi de ieiunio, decis. 102. n. 9.*

RESOL. CXV.

An habentes Bullam Cruciatam possint in collatione vespertina ieiunij sumere aliquod casei, vel lactis, vniq; dicto Calceuallo, seu tomazzo?

Et an in Vigilia Natiuitatis Domini possit sumi collatiuncula duplo, aut triplo maior, solito?

Et quid est dicendum, si Vigilia Natiuitatis Domini sit in Sabbato, & licet in illo Sabbato, occurrat festiuitas innum quatuor Temporum?

Et an qui potest vesci carnibus in die ieiunij, & prater denotionem vult aliquo die vesci lacticiis, & non tenetur ieiunare? Ex part. 5. tract. 14. & Milc. in Ref. 2.

§. 1. Affirmatiuum sententiam docet Turrianus in *sum. p. 1. cap. 256. dub. 37. concl. 2.* vbi sic ait: Sumi etiam potest in refectiuncula aliquid casei, vel lactis ab his, qui possunt vesci lacticiis. Ita ille.

2. Sed negatiuum sententiam tenet Sanch. in *epist. tom. 1. lib. 5. cap. 1. dub. 25. num. 4.* vbi sic asserit. Collatio non potest fieri cum caseo, lacte, cremore amigdalina, & triticeo, id est, *Almendrada, y Almidon.* Hæc Sanchez. Et reuera si Turrianus, loco citato *concl. 2.* & ego docet collationem serotinam non posse fieri cum piscibus, neque cum pisciculis paruis, vel ouis, nec alio quare asserat posse fieri cum caseo, nisi velis dicere, in sui fauorem DD. communiter asserere bellaria, que sumuntur ante, & post cenam, licitè sumi in refectiuncula serotina, sed caseum ponendum videtur inter bellaria, que sumuntur post cenam: ergo, &c. Et ita sententiam Turriani videtur etiam docere Boffius de *triplici sub. sect. 4. cas. 18. n. 132.* vbi sic ait. Non negarem etiam in Quadragesima, vbi quis esset dispensatus quoad lacticiam, posse vna cum pane adhibere parum casei in collatione, quia cernimus communiter caseum in ientaculis apponi. Ita ille. Licet substatutius esse abstinere, idque consulendum.

3. Notandum est etiam hic obiter in vigilia Natiuitatis posse sumi collatiunculam duplo maiori solito, & ego alibi & nouissimè Turrianus *vbi sup. dub. 3. concl. 1.* Imò Sanchez ex doctis iunioribus loco citato *dub. 26. num. 1.* putat dictam collatiunculam in tali die sumi posse triplo maiorem, quam in alijs diebus, & refertur de vsu timoratorum etiam Religiosorum, qui extendit hoc, etiam Natiuitas Domini accidat feria secunda, & sic Vigilia sit in Sabbato, & licet in illo Sabbato

Sabbato occurrat simul ieiunium quatuor temporum, quia adhuc illa vigilia est vigilia Natiuitatis, & id quod dignus est trahit ad se minus dignum, & testatur Sanchez sic determinasse multos viros doctos, re late disputata. Sed hanc opinionem aduersus Sanchez reprobat nouissimè Bossius *tr. de subleuo sect. 4. cap. 18.* Verum opinionem Sanchez sequitur alter Sarracenus Ioannes videlicet, in *selectis disp. 52. n. 10.* & Turrianus ubi *supra dub. 38. concl. 4.* asserens quòd quando dies Natiuitatis est feria secunda, & vigilia Sabbato antecedenti, licita est quantitas ex vlu.

4. Notandum etiam quòd qui potest vesci carnis in die ieiunij, & propter deuotionem vult aliquo die vesci laeticinijs, vel ouis, non tenetur ieiunare. Ita Turrianus loco citato *dub. 35. concl. 6.*

RESOL. CXVI.

De quantitate, & qualitate collationis ferotinae. Es an si quis inaduerteret sumat cibum pluries, ob id non frangat ieiunium? & ob id a collatione nocturna sumi solita abstinere non tenebitur, nisi nimis proximè ad horam refectiois nocturna esset cibus assumptus? Et quid est dicendum de collatione largiori Nobilium? Ex p. tr. 9. Ref. 1.

Suppono, tanquam certum, ex communi DD. Sententia, vnicam confectionem esse de essentia ieiunij, sed collationem ferotinam, in tali tempore, licitam esse ratione consuetudinis, etiam si sumatur aliquid causa. Videndum modò est, in qua quantitate & qualitate dicta collatio faciendà sit.

1. Et quoad primum respondeo, quòd prima sententia docet, quantitatem trium vnciarum licitam esse. Ita Jacob. de Grassis in *decis p. 1. l. 2. c. 37. n. 29.* Secunda sententia extendit hanc quantitatem ad vncias quatuor Ita Homobonus in *exam. Eccles. p. 1. tr. 6. c. 20. q. 90.* Victorinus in *Notis ad Man. Num. c. 21. n. 13.* & alij. Tertia sententia sex vncias concedit. Ita Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 23. dub. 7. num. 4.* & alij. Quarta sententia vncias octo permittit. Ita Fagundez *de præcept. Eccl. tract. 1. lib. 1. cap. 4. num. 13.* & 19. qui etiam asserit, sic respondisse Suarez, cum de tali quantitate interrogaretur. Et tandem quinta sententia putat, * quantam partem eorum quae ieiunanti sufficerent ad ordinariam suam cenam, non esse quantitatem notabilem. Ita Reginaldus in *praxi, tom. 1. lib. 4. cap. 1. dub. 10. num. 185.* Layman in *Theolog. mor. lib. 4. tract. 8. cap. 1. num. 9.* & Filiucius *tom. 2. tract. 27. part. 2. c. 1. quæst. 7. num. 33.* ubi in celebri Academia Theologorum definitum esse videtur.

2. Quid ego sentiam, dicam breuiter. Primam, & secundam opinionem puto nimis rigidam. Tertiam, & quartam quartam, tanquam benigniorem, & probabilem, libenter amplector. Quintam verò sententiam, nimis laxam existimo. Nec valet dicere, quòd quarta pars in alijs rebus pro modica haberi solet; nam responderetur primò, hoc non esse absolutè verum: enim, si quis laboraret in die festo per spatium sex horarum, peccaret mortaliter, neque excusaretur ratione paruitatis materiei, quam in tali casu puto esse duas horas; & tamen spatium sex horarum est quarta pars diei festi. Ergo, &c.

3. Secundo responderetur, collationem ferotinam noniam esse licitam, quia sumitur in parua materia, & quantitate; nam aliquin licitè sumeretur à principio, quod esse fallum: sed licita est, quia consuetudinem introduxit. Sed numquam per consuetudinem introducitum fuit, vt aliquis in dicta collatione sumeret quartam partem cenæ. Ergo talem quantitatem sumere illicitum erit. Vnde semper mihi sumptè placuit sententia Lessij *lib. 4. cap. 2. dub. 2.*

Tom. IV.

num. 11. Bonacina *de legib. disp. ult. quæst. 1. punct. 3. n. 2.* & aliorum asserentium, circa quantitatem collationis ferotinae standum esse liberiori consuetudini; nam, vt sapè *supra* dictum est, dicta collatio fuit per consuetudinem introducta: ergo iumenda erit iuxta limites receptæ consuetudinis.

5. Verum est, quòd talis consuetudo non est intelligenda de illa, quæ viger apud viros parum timoratos; sed de illa, quæ viger apud viros bonos, & conscientia timorata, vt rectè notauit Fernandez *de exam. Theolog. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 9.* Toletus *lib. 6. cap. 2. numero 4.* & alij. Hinc doctissimus Petrus Cenedo in *q. canon. q. 41. numero 4.* sic asseruit, [Aduertendum est, etiam circa quantitatem collationis ferotinae, seruandam esse tantum consuetudinem bonorum, ac timorata conscientia virorum; non verò alicrum, etiam si dicatur contrarium esse præceptum à maiori parte populi.] Ita ille.

6. Sed, cum quantitatem vnciarum octo in dicta collatione licitam esse *supra* ex sententia Fagundez, & Suarez statutum sit; in hoc puncto non multos habebimus aduariarios: quia talem quantitatem ab omnibus cum acclamatione, & brachijs expansis sustinendam esse video. Difficultas ergo erit circa quantitatem ciborum dictæ collationis; nam multi pessimè in illa sumunt pisces, oua, & cætera lacticia, quibus possunt ex privilegio vesci. Ideò, quoad secundum punctum, de qualitate ciborum, assero, in dicta collatione, sub onere peccati mortalis, quantitatem licitam non posse sumi in piscibus, ouis, & alijs lacticijs, seu cibis substantialibus in cœna manducari solitis. Et ratio est manifesta: quia, vt dictum est, collatio est licita propter consuetudinem: sed consuetudo, quæ introduxit dictam collationem, non solum præscripserit, & præscribit quantitatem; sed etiam qualitatem ciborum: nunquam verò per consuetudinem in collatione introducti sunt cibi, qui communiter ordinantur ad sustentationem, & inter ferula apponuntur, vt pisces, oua, legumina, &c. ergo talia manducare illicitum, & peccatum erit. Verum, quia multi nolunt hanc veritatem intelligere, ponam per extensum verba Doctorum.

7. * Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 23. dub. 7. num. 3.* [No se puede hazer colacion con pescado, d hueuos, ni tan poco con legumbres. porque la materia de colacion es pan, conseruas, frutas, y yeruas, &c.]

8. Azorius *part. 1. lib. 7. cap. 8. quæst. 9.* [In refectiuncula vespertina solum edi possunt, quæ ante, vel post prandium sumi solent quales sunt, fructus arborum, herbæ, & alij quidam fructus leuiores sumi soliti ea tantum ratione, ne potus stomacho officiat: vt proinde sic corruptela, si ij cibi sumantur, qui potissimum ad nutriendum valent, qualia sunt legumina, & pisces.]

9. Reginaldus in *praxi, tom. 1. lib. 4. disp. 14. dub. 10. n. 185.* [In collatione ferotina solum edi possunt, quæ ante, vel post prandium, aut cenam alijs sumi solent, qualia sunt, electuaria, fructus arborum, putreficus, vna, nuces, pyra, poma, herbæ, &c. Si enim secus fiat, id est, sumantur alij cibi, & qui valent potissimum ad nutriendum, vt sunt pisces, & legumina, non erit refectiuncula, sed ieiunium soluctur.]

10. * Filiucius *tom. 2. tract. 27. p. 2. c. 1. dub. 6. num. 30.* Cibi, qui communiter ordinantur ad sustentandam naturam, & inter ferula apponuntur, videntur prohibiti esse: tales sunt, pisces, oua, item iuscula ex leguminibus, amygdalato, & huiusmodi: hæc enim omnia prohibentur; quia non solent numerari inter cibos ad ientacula; sed inter cibos ad alendam, & sustentandam naturam.]

11. Layman in *Theol. mor. lib. 4. tract. 8. c. 1. num. 9.* Qualitatem cibi in collatione sumendi, aiunt DD. communitet

Sup. contento in hoc §. pro parte in Ref. præterita, §. 1. & 2. & pro parte in duabus Ref. seqq. & infra in Ref. 119. & pro parte in Ref. 120. & 124. §. 2.

* Sup. hoc pro ouis in §. præterito, & in aliquibus seqq. huius Ref. & in Ref. 4. & 6. not. præterita. Et pro piscibus in §. præterito & aliquibus seqq. in hac Ref. & in Ref. 1. 2. 4. 5. & 6. not. præterita; & quoad legumina in duobus §. seqq. huius Ref. & signatè in Ref. 6. not. præterita.

* Pro piscibus, & ouis contentis in hoc §. Filiucius, lege pro eis Ref. & §. 5. not. præterita. Et pro piscibus ex leguminibus, amygdalato, &c. in Ref. præterita §. 3. & in Ref.

N A
nia
L. IV V
ITI